Niittyjen lumoa ja kestävää hoitoa – NiittyHOI !

Niittydialogit:

Hyvin suunniteltu on puoliksi tehty

Maarit Satomaa, maisema- ja ympäristöasiantuntija
ProAgria Pohjois-Suomi/ MKN Pohjois-Suomi

13.4.2026

Luke

Niittyjen lumoa ja kestävää hoitoa (NiittyHOI) 2025-2027

- Hankkeen toteuttajat: Luonnonvarakeskus (koordinaattori) ja ProAgria Pohjois-Suomi / Pohjois-Suomen Maa- ja kotitalousnaiset
- Toiminta-alue: Pohjois-Pohjanmaa
- Neljä työpakettia:
    1. Laidunnuksen vaikutukset rantamatalikoiden luontoon
    2. Rantalaluonto tutummaksi
    3. Hoidon vaikuttavuus ja kestävyys
    4. Hoidon toteuttajien tukeminen
- Hankesivut: https://www.luke.fi/fi/projektit/niittyhoi
- Yhteyshenkilöt:
    - Marika Laurila, Luonnonvarakeskus
    - Maarit Satomaa, Oulun Maa- ja kotitalousnaiset

Luke LUONNONVARAKESKUS
ProAgria Pohjois-Suomi
MAA- JA KOTITALOUSNAISET OULU
Euroopan unionin osarahoittama
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito 2026

Hoitosuunnitelma

- https://www.ruokavirasto.fi/tuet/maatalous/peltotuet/maatalousluonnon-ja-maiseman-hoitosopimus/sopimusehdot-maatalousluonnon-monimuotoisuuden-ja-maiseman-hoito/sopimusehdot-maatalousluonnon-monimuotoisuuden-ja-maiseman-hoito-2026/#hoitosuunnitelma

- Hoitosuunnitelman lähtökohtana on kohteen hoidon historia ja arvot

- Yksilöidään alueella tehtävät vuosittaiset hoitotoimenpiteet lohkoittain sekä toimenpiteiden aikataulu

- Elinvoimakeskus hyväksyy hoitosuunnitelman

- Toimenpiteet sopimuskauden ajan hoitosuunnitelman mukaan -> muutoksista yhteys Elinvoimakeskukseen -> päivitetty hoitosuunnitelma

- Mahdollisuus käyttää neuvontakorvausta

Luke Luonnonvarakeskus ProAgria Pohjois-Suomi MKN Pohjois-Suomi Euroopan unionin osarahoittama Elinvoimakeskus

Maatalousluonnon monimuotoisuuden ja maiseman hoito 2026

Tukitasot 2026

- Vuotuinen korvaus arvoluokan 1 (valtakunnallisesti ja maakunnallisesti arvokkaat) kohteille on 650 €/hehtaari/vuosi ja muille kohteille 550 €/hehtaari/vuosi.
- Sopimuskauden aikana voidaan sopimukseen sisältyvälle lohkolle yhtenä vuonna maksaa laaditun hoitosuunnitelman perusteella lohkokohtainen korvaus kohteen kunnostamisesta raivaamalla 450 €/ha.
- Vastaavasti voidaan yhtenä vuonna maksaa korvaus lohkon aitaamisesta 1500 €/hehtaari/vuosi.
- Tarkoituksenmukaisissa tilanteissa luonnonhoidon varmistamiseksi voidaan maksaa yhtenä vuonna lohkokohtainen korvaus suurpetoaidan rakentamisen kustannuksista 2400 €/hehtaari/vuosi.

Luke Luonnonvarakeskus ProAgria Pohjois-Suomi MKN Pohjois-Suomi Euroopan unionin osarahoittama Elinvoimakeskus

Tilan/ hoitajan resurssit

- Riittääkö eläinmäärä kohteen hoitoon?
- Pystynkö sitoutumaan 5-vuodeksi kohteen hoitoon?
- Henkilöresurssit? (eläinten kuljetukset, valvonta)
- Riskit?
  - Päätös sopimuksesta hallinnollisen tarkastuskäynniin jälkeen
  - Tuet maksetaan takautuvasti, aitauskorvaukset ja peruskunnostus

Luke Luonnonvarakeskus ProAgria Pohjois-Suomi MKN Pohjois-Suomi Euroopan unionin osarahoittama Elinvoimakeskus

Luontoarvojen ja muiden arvojen säilyttämiseen liittyvät tekijät:

- laidunkauden aloitus
  - Linnuston pesintäaika huomioitava
  - Laidunkauden pituus (metsästys?)
- Rakenteet; aidat, portit, juottopaikka
- Varautuminen helteisiin ja yhtäkkisiin tulviin
- sopiva laidunpaine
- laidunalueen lohkottaminen
- puuston ja pensaikon poisto ja poiston ajankohta
- täydennysniitot
- Eläinten hoito ja valvonta
- Tiedotus, opastaulut

Tavoitteena on aina hoitotoimien avulla köyhdyttää aluetta kasvillisuuden poistolla (niitto, laidunnus, raivaukset) ja kasvattaa luonnon monimuotoisuutta.

© Luke

Keskimääräinen eläintiheys

Taulukko 3. Keskimääräinen eläintiheys (eläimiä/ha) koko laidunkauden ajaksi (noin 120 päivää) erityyppisillä perinnebiotoopeilla:

	Hieho < 1	Hieho > 1 v	Lihanauta < 1v	Emolehmä + vasikka	Uuhi + 2,5 karitsaa	Hevonen
Keto	1,0–1,2	0,5–0,8	0,4–0,6	0,2–0,4	1,5–2,0	0,4–0,8
Tuore niitty	2,0–2,5	1,0–1,8	0,9–1,2	0,5–0,8	2,0–2,5	1,0–1,4
Rantaniitty	1,5–3,0	1,0–1,8	0,7–1,4	0,5–1,0	2,0–4,0	0,8–1,6
Hakamaa	1,2–2,0	0,7–1,3	0,5–1,0	0,4–0,8	1,5–2,5	0,6–1,2
Metsälaidun	0,2–0,8	0,05–0,5	0,05–0,4	0,04–0,3	0,2–1,0	0,05–0,4

Laidunpainetta tarkastellaan sopimuskauden/ sopimuskausien aikana

Luke Luonnonvarakeskus ProAgria Pohjois-Suomi MKN Pohjois-Suomi Euroopan unionin osarahoittama Elinvoimakeskus

Kartoilta liikkeelle

- Kiinteistörajat, laidunalueen rajat
- Vuokrasopimukset kuntoon hyvissä ajoin (liitteeksi hakemukseen)
    - Osakaskunnilla, jakokunnilla vuosikokoukset keväällä maalis-huhtikuulla
- Tiedottaminen (esim. mökkiläiset, alueen virkistyskäyttö, viereiset laiduntajat, taajama-alueet)
- Alueen tiestö ja kulkureitit
- Vesistöt
    - Onko rajoituksia esim. laidunnuksesta vesistöjen varrella

Luke Luonnonvarakeskus
ProAgria Pohjois-Suomi
MKN Pohjois-Suomi
Euroopan unionin osarahoittama
Elinvoimakeskus

Maastossa tarkempaa suunnittelua

- Hoitosuunnitelman laatiminen, myös päivitys
- Paikkatietoon sidottu tieto
  - Kiinteistörajat
  - Aitalinjat
  - Kunnostustoimenpiteet
  - Alueen lohkottaminen: kevät- kesälaidun, kasvikoodin mukaisesti
- Huom!

Luke Luonnonvarakeskus
ProAgria Pohjois-Suomi
MKN Pohjois-Suomi
Euroopan unionin osarahoittama
Elinvoimakeskus

Puustoisuus ja kasvillisuus määrittelee kasvikoodin

- Vipu-palvelussa ilmoitetaan peruslohkolle sopimukseen kelpaava kasvi lohkon puustoisuuden ja pysyvän nurmen vaatiman kasvillisuuden mukaan.
- Jos puita on enemmän kuin 50 puuta/ha, ilmoitetaan lohko kasvina Ympäristösopimus puustoinen tai muu ala.
- Jos puita on vähemmän kuin 50 puuta/ha, lohko ilmoitetaan kasvina Ympäristösopimusala pysyvä nurmi.
- Ilmoitetaan kasvina Ympäristösopimusala pysyvä nurmi jos on heinäkasveja tai muita nurmirehukasveja yli 50 % kasvulohkon alasta ja tällöin samalla lohkolla voi olla myös:
  - muita laidunnettavia ja tuotantoeläinten rehuksi soveltuvia kasveja kuin heinä- ja nurmirehukasveja, joista lehtipensaat ja lehtipuiden taimet voivat olla hajanaisesti yksittäin tai pieninä ryhminä.

Pelkkä ruovikko ei täytä pysyvän nurmen vaatimusta -> muu ala

Luke Luonnonvarakeskus
ProAgria Pohjois-Suomi
MKN Pohjois-Suomi
Euroopan unionin osarahoittama
Elinvoimakeskus

Peruskunnostustoimenpide

- Peruskunnostustoimenpide on mainittava hoitosuunnitelmassa sekä esitettävä samalla vuosi, jolloin aikoo sen toteuttaa
- Edellä mainittuja peruskunnostustoimenpiteitä saa toteuttaa kullakin lohkolla korkeintaan kerran sopimuskauden aikana
- Peruskunnostustoimenpiteitä voidaan tarvittaessa lisätä hoitosuunnitelmaan sopimuskauden aikana, jos elinvoimakeskus hyväksyy hoitosuunnitelman muutoksen
- Peruskunnostustoimenpiteen maksua ei voi saada lohkolle, joka on sopimuksella edellisen ohjelmakauden mukaisen alkuperäisen sopimuskautensa loppuun saakka
- Toimenpiteen toteutusaikaa on hakuvuotta seuraavan kalenterivuoden 30.4 saakka

Luke Luonnonvarakeskus ProAgria Pohjois-Suomi MKN Pohjois-Suomi Euroopan unionin osarahoittama Elinvoimakeskus

Peruskunnostustoimenpidettä voi hakea:

- Uudelle peruskunnostettavalle peruslohkolle, joka ei ole vielä ollut sopimuksessa
- Sopimuksessa olleelle peruslohkon osalle eli kasvulohkolle, jos suunnitelman mukainen laidunnus on jättänyt tiheikköjä, joita eläimet eivät alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen hoidakaan pois
- Jos lohko on rehevää ja eläinlaji vaihtuu laidunnettavalla alueella siten, että raivaustarve yllättäen kasvaa ja osa alasta jäisi muuten hoitamatta
- Jos lohkon aiemmat kunnostustoimenpiteet eivät ole riittäviä, vaikka ne on tehty ajoissa ja ehtojen mukaisesti
- Sopimukseen liitetään uutta alaa sopimusta haettaessa, joka pitää kunnostaa tavoitteellisen laiduntamisen mahdollistamiseksi
- Raivaustähteet poistettava/ hävitettävä alueelta

Luke LUONNONVARAKESKUS
ProAgria Pohjois-Suomi
MKN Pohjois-Suomi
Euroopan unionin osarahoittama
Elinvoimakeskus

Kunnon aidat ovat perusta myös eläinten hyvinvoinnille

- Jos haetaan aitauskorvausta, lasketaan lohkokohtaisesti aitametrit -> ilmoitetaan VIPU:n
- Aidan on oltava kiinteä aita, joka koostuu tolpista ja vähintään kahdesta langasta tai verkosta ja sen on oltava koko sopimuskauden kestävä.
- Jos valitset aitaus- tai petoaitaustoimenpiteen, laita rasti kaikille aitauskokonaisuuteen kuuluville lohkoille, myös niille lohkoille, jotka jäävät kokonaan aidan sisäpuolelle eikä aitaa tehdä niille.
- Huom! Väliaidat eivät kuulu aitauskorvauksen piiriin

Luke Luonnonvarakeskus ProAgria Pohjois-Suomi MKN Pohjois-Suomi Euroopan unionin osarahoittama Elinvoimakeskus

Täydennysniitot

- Ruovikoituneiden alueiden täydennysniitot
- Eristyisesti linnuston kannalta tärkeillä alueilla
- Rehevöityneillä alueilla
- Suositellaan tehtävän elokuun
- Hoitosuunnitelman mukainen laidunnus tai niitto ja niittojätteen korjuu on tehtävä sopimusvuonna viimeistään 15.9. (2026 sopimuehdot)
  - Esim. merenrantaniityillä elokuun puolen välin tienoilla -> kuivin aika
- Tarkista aina oman sopimuksen mukaiset ehdot!!

Luke Luonnonvarakeskus
ProAgria Pohjois-Suomi
MKN Pohjois-Suomi
Euroopan unionin osarahoittama
Elinvoimakeskus

Ajankohtaista

- Laidunpankista löydät tietoa suunnittelun tueksi, myös vapaita laidunkohteita www.laidunpankki.fi
- Luonnonlaidunpäivä 13.6.2026, ilmoittaudu mukaan ja osallistu tapahtumiin !

https://www.proagria.fi/tapahtumat/niittydialogit-saukonmutkan-jalanjaljissa---kohti-hoidettuja-perinnebiotooppeja

